

pluća po truplu; ležeč na tleh začne ječati in se gibati; kmalu poskuša vstati, pa je še preslab in preneukreten; ko pa le večkrat poskusi, posreči se mu vendar, da se spravi na noge, na katerih izprvega kakor na 4 količih okorno stoji. Mati ga začne po vsem životu lizati, da mu kožo očisti plodove nesnage.

Ko se pa novorojenček le malo opomore, že skuša iti, in prva njegova pot je — k vimenu svoje matere. Ko se je prvokrat nasesal mleka, kmalu se ustopi, da gre od njega prvo (plodovo) blato, katero je črnkasto-zeleno in tičjemu limu podobno. Kmalu se tudi ušči.

S prvim blatom pa ni še vsa plodova goščava iz čev izpraznjena, ampak veliko je ima živinče še v sebi, ktera gre poredoma od njega, ako se mu pusti, da sesa prvo materino mleko, ki je slano in katero je modra in dobrotljiva natura nalašč tako naredila za iztrebo plodovega blata in očiščenje čev. Neumni človek pa, ki hoče modro naturo mojstrovati, misli, da to prvo mleko, ker je vse drugačno od poznejšnjega, je mlademu škodljivo, in ga raje izmolze, kakor da bi mu ga privoščil; zato to mleko izmlezvo imenuje, ko bi ga moral zdravilno pijačo za mladega imenovati, ker iztrebi popolnoma zablachena čeva in okrepeča želodec, da more dobro prekuhovati in prebavljati, kar v njega pride, in tako odvrniti mnogo bolezni, ktere sicer napadajo mlada žebeta, teleta in ovce.

Da bi pač vsi gospodarji in gospodinje neprecenljivo dobroto prvega mleka spoznali! Saj menda tega ni težko razumeti, če le pomislimo, da natura gotovo ni brez namena prvega mleka drugače ustvarila, — in če pogledamo na divjo živino, pri kateri nihče prvega mleka ne izmolzuje, ampak vse posesajo mladiči, ki so vendar veliko bolj močni in zdravi, kakor naša domača živina.

To prvo mleko, ki se vleče kakor sluz in je včasih s tankimi krvavimi lisami prepreženo, naredi le malo smetane za sir in surovo maslo (puter) pa celó ni, ima, v sebi veliko solnih delov ostane tako 2 ali 3 dni, sčasoma pa se spremeni v navadno mleko, katero je za mladega najbolj primerna pijača. Zato pa tudi rad sesa in skoraj vsako uro pod mater gre in se ga navleče, pa ne preveč na enkrat.

Starka pa tudi skrbi za mladega, in kmalu se ji po njem toži, ako ga iz oči zgubi.

Divja živina sesa delj časa kakor naša domača; domače žebe sesa 3 do 5 mesecev, domače tele pol-drugi mesec ali 2 meseca, ovca 2 ali 2 meseca in pol. Seveda marsikatero okolščino okrajšajo večkrat ta čas.

Kadar mlademu sprednji zobje bolj zrasede, bodejo ostri robovi vime, zato je takrat čas, da se odstavi, ker je že tudi želodec sedaj v stanu, drugo pičo prebavljati.

Ameriške trte pomagajo proti trtni uši.

Po baron Babovem spisu v „Weinlaube“.

Kot pripomočke proti trtni uši priporočajo pesek, vodo, žvepleni ogljik in ameriške trte. Kateri teh pri-

pomočkov je najboljši, važno je zlasti za prizadete vinogradce.

Pesek, ako ga je v zemlji 70—80 %, dela, da trtna uš nič ne škoduje koreninam. Zemlje s toliko peskom ni pri nas drugod nego po nižavah. No, po nižavah ne kaže pri nas delati vinogradov, vsaj še po goricah nimamo ravno preveč dobrih leg, dovažati 70—90 % peska v naše gorice, izplačalo se pa pri nas ne bode nikdar.

Tudi ni, da bi pri nas stavili vinograde pod vodo. Vinograde v ravnini, ki jih je moči pod vodo staviti, morejo imeti le na vročem jugu, pri nas ne. V gorice vodo napeljavati kaže še manj.

Žvepljeni ogljik pomaga ob gotovih pogojih, a pripomoček ta je tako drag, da se izplača le tam, kjer je pridelek neprimerno drag, kar pa pri nas ni.

Če torej pesek, voda in žvepleni ogljik ne morejo trtnih uši uničiti, preostajejo nam le še ameriške trte, od katerih se v resnici nekatere vrste upirajo in branijo ušem, da jim ne morejo do živega.

Ameriške trte moremo rabiti za neposredno pridelovanje vina, ali pa kot podloge, na katere cepimo domače trte. Važno je torej, kako naj nam rabijo; zato hočem v pričujočih vrstah povedati svoje mnenje, katero opiram na mnogotere svoje skušnje.

Brez dvoma se da narediti iz grozdja ameriških trt vino. Takega vina v Ameriki napravljajo mnogo. Vendar tega vina glede finosti ni primerjati k našim pridelkom. Res je pa, da so v Ameriki z vzgojo raznih trt uže toliko napredovali, da pridelujejo uže dobra namizna vina. Amerikanci bodo napredovali in gotovo še s časom prav dobro vino narejali iz svojega grozdja. Te trte bomo še vedno lahko rabili ter si z njimi vinarstvo ohranili.

Na drugi način nam rabijo ameriške trte v cepljenje domačih trt na ameriške. Ako cepimo n. pr. kraljevino na ameriško riparijo, rodila bode kraljevina na ameriški trti ravno tako vino, kakeršno do sedaj. Ker se je pa pokazalo, da tako cepljene trte začno čez nekaj let v rasti zaostajati, pričeli so proti cepljenju govoriti, češ, da ni dobro.

Takemu mnenju moram z vso odločnostjo upirati se, ker ne smemo reči, katera nam pomaga pridelovati vino kakor dosedaj, zato zametavati, ker so se nekateri poskusi ponesrečili. Ako smo imeli neuspehe, poiščimo rajši njih vzrokov in glejmo, da jih odpravimo z umnejšim delom.

Zakaj pa zastaja rast cepljenih trt? Prvič zato, ker nismo morebiti vzeli ameriške trte, ki bi bila ob vseh razmerah trpežna; drugič pa gotovo vsaka ameriška trta tudi ni enako dobra kot podloga za vsako našo domačo trto. Saj imamo najboljši vzgled v sadjarstvu. Ako hočemo špalirje in piramide hruškove vzgojiti, cepiti moramo hruško na kutino. Znano je pa vsakemu sadjarju, da nekatere vrste hrušek izvrstno uspevajo na kutini, druge pa slabo rasto in čez nekaj let celo usahnejo.

Vsled vseh svojih skušenj trdim, da so nekatere naše domače trte in ravno tako tudi ameriške take, da se morejo vsled cepljenja tako spojiti, da uspešno rasto. Pa tudi take trte, katere se nočejo med seboj dobro sprijeti, skušajo po vzgledu sadjarstva vendar do tega pripraviti.

Imamo namreč hruške, ki nikakor nočejo rasti na kutini, na divjak cepljene pa niso za špalir. A sadjarji so vedeli si pomagati. Cepili so na kutino dobro rastočo hruško, na to potem še le slabo rastočo. In glej, vzgojili so na ta način najlepše špalirje tudi iz hrušek, katere ne rasto na kutini.

Tako dvojno cepljenje moremo uvesti tudi v vinarstvo.

Ker je vsa ta reč jako važna, skuša naj vsak vinogradnik po svoji moči poskuse delati. Po vsem, kar sem imel priliko v Klosterneuburgu opazovati in skusiti, trdim, da se bomo naučili popraviti kratko trpežnost ameriških trt.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 58. Več kmetov toži, da se jim zarejajo meseca maja in junija v žitnih shrambah majhni, črni hrošči. Kako je te hrošče odpraviti? (Fr. A., župnik v M. pri Kočevji.)

Odgovor: Hroščec je žitni molj (latinski *tinea granella*), katerega gosenica izjeda žitna zrna. Žitni molj prezimuje po špranjah žitnih shramb, katere zapusti, kadar postane toplo. Jajca svoja leže v zrna. Iz jajca izleže se gosenica, katera se potem spremeni v bube. Iz te bube izleže potem hroščec. Druga zalega naredi se meseca septembra. Žitni molj ljubi toploto ter družbo, na podlogi tega jih tudi lovijo. Ako namreč pogrnete žito z kožuhom (z dlako navzdol), pridejo molji v kožuh, katerega treba potem varno odvdigniti ter otresti nad vodo ali blizu kokoši, katere hrošče pojedjo. Dobra je tudi namesto kožuha kaka stara konjska odeja. To delo je vršiti spomladi in na jesen. Zraven tega mora se pa žito večkrat prevetrati. Kadar so žitne shrambe prazne, osnažijo naj se z vročim lugom. Drugi tudi trdijo, da se žitni molj prežene s koperčevim semenom (Fenhelsamen), katerega duha ne more prenašati.

Vprašanje 59. Gospodu J. J. na D. Na Vaše vprašanje odgovorimo Vam s posebnim pismom, ker javno razpravljanje Vašega vprašanja ni umestno.

Vprašanje 60. Vzel sem od divjega hmelja nekaj cvetja. V vsakemu cvetu našel sem semensko zrno. To zrno sem vsejal, in iz njega je vzrastel hmelj, ki se letos uže 6 metrov visoko povija. Cvetje tega hmelja je pa drugačno; pošiljam ga Vam ter prosim, da mi poveste, od kod to prihaja? (U. G. v Tomaju.)

Odgovor: Hmelj je dvodomna rastlina, to je, na enih hmeljevih rastlinah je samo žensko cvetje, na drugih zopet le moško cvetje. Cvetje, katerega ste nam poslali, je moško cvetje, torej od moške hmeljeve rastline. Ker rabi le ženska hmeljeva rastlina, zato

moramo hmelj pomnoževati s sadikami, ne pa s semenom.

Vprašanje 61. Že nekoliko let opazujem na krompirju, da mu perje postaja črnopikčasto ter da se zgodaj osiplje, tako, da ostanejo sama stebila. Kako bi se dal krompir ozdraviti od te bolezni? Bi li smel stebila takoj, ko začnejo pikčasta postajati, požeti ter posušiti in živini pokladati. Kadar se omenjena bolezen pokaže na perju, navadno je tudi krompir pod zemljo črn in gnil. Nastane li črnoba vsled bolnega perja, ali je pikasto perje nasledek bolnega krompirja. (Fr. S. v Dol. Logatcu.)

Odgovor: Bolezen, katero popisujete, je krompirjeva gniloba. Bolezen je jako nevarna, ako se močno razširi, kajti včasih so morali po nekaterih krajih popolnoma opustiti pridelovanje krompirja zaradi te bolezni. Bolezen se prikazuje meseca julija in avgusta, provzročuje pa jo gliva *phytophthora infestans*. Plodni organi te glive padajo s perja na zemljo in se potem pod zemljo naprej plodé po krompirju ter tako provzročujejo, da gnije krompir. Mokro vreme in vlažna zemlja pospešujeta rast in razplod te glive. Proti tej bolezni so poskušali mnogo sredstev z različnim uspehom. Med drugimi priporočajo zgodnje krompirjeve sorte pozno saditi.

Zadnji čas hvalijo tako zvano „bordeleško mešanico“ kot dober pripomoček proti tej bolezni. Ta mešanica se takole naredi: Vzame se 100 litrov vode, v kateri se raztopi 8 kilogr. bakrenega vitrijola, tej tekočini se primeša beléza, katerega se naredi iz 15 kgr. neugašenega apna in 30 litrov vode. S to mešanico se poškropi krompirjevo zelišče, kadar je bil krompir uže obsut.

Perje žeti pa nič ne pomaga, ampak celo škoduje, ker je pridelek potem veliko manjši, tros od gliv pa veter vendar tudi potem na njivo zanese s sosednjih njiv.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Razpis štipendij.

Razpisujejo se naslednje štipendije:

1. Štipendija Nj. vel. presvetlega cesarja v znesku letnih 250 gld. za obiskovanje kmetijske šole „Francisco-Josephinum“ v Mödlingu pri Dunaji.
2. Državna štipendija v znesku letnih 250 gold. za obiskovanje iste šole.
3. Dve štipendiji po 250 gld. na leto za obiskovanje vrtnarske šole „Elisabethinum“ v Mödlingu pri Dunaji.

Podrobnosti se zvedo v pisarni c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Od c. kr. kmetijskega ministerstva.